

De arbeidsmarktpositie van mbo'ers (bbl 3 en bbl 4)

26 januari 2021

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Inleiding	4
1. Startpositie op de arbeidsmarkt	6
1.1. Startpositie	6
1.2. Opleidingstypes met een (zeer) goede startpositie	6
1.3. Opleidingstypes met een (zeer) matige startpositie	7
1.4. Opleidingstypes met een gemiddelde startpositie	8
1.5. Top-5 opleidingstypes per indicator	9
2. Loopbaanontwikkeling	11
2.1. Sterkste en zwakste stijgers	11
2.2. Loopbaanontwikkeling	12
Bijlage I Opleidingstypes bbl 3/4 naar startpositie op de arbeidsmarkt	15
Bijlage II Opleidingstypes bbl 3/4 naar loopbaanontwikkeling	16
Colofon	17

Samenvatting

Betrouwbare en toegankelijke informatie over de positie op de arbeidsmarkt kan bijdragen aan een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Deze publicatie wil bijdragen aan een bewustere studiekeuze waarbij jongeren in staat worden gesteld om naast hun interesses en competenties ook de situatie op de arbeidsmarkt mee te nemen in hun beslissing. Zo blijkt uit **onderzoek van het ROA** dat studenten die informatie over de arbeidsmarkt hebben meegewogen in hun studiekeuze minder vaak spijt hebben dan degenen die dat niet hebben gedaan.

In dit onderzoek zijn de startposities van 29 mbo-opleidingstypes behorende tot de beroepsbegeleidende leerweg (bbl) van niveau 3 en 4 met elkaar vergeleken. Daarnaast is voor deze opleidingstypes de loopbaanontwikkeling van gediplomeerden die 10 jaar geleden startten in beeld gebracht. De uitkomsten zijn gebaseerd op registerdata en zijn gemeten in (september) 2019 (dus voor het begin van de coronacrisis). In deze publicatie is informatie opgenomen over de arbeidsmarkt die jongeren kan ondersteunen bij het maken van een goede studiekeuze.

Deze startpositie, loopbaanontwikkeling en arbeidsmarktpositie na 10 jaar is onderzocht op basis van microdata van CBS. In opdracht van UWV heeft SEO Economisch Onderzoek hieruit diverse arbeidsmarktindicatoren afgeleid. SEO en UWV hebben gezamenlijk analyses en vergelijkingen uitgevoerd.

Startpositie

De startpositie van de opleidingstypes is bepaald aan de hand van een viertal indicatoren, te weten het aandeel dat 3 maanden na afstuderen een substantiële baan heeft¹, het aandeel werknemers met een vast dienstverband 1 jaar na afstuderen, het bruto uurloon 1 jaar na afstuderen en het bruto jaarinkomen 1 jaar² na afstuderen. Het aandeel werknemers met een vast dienstverband en het bruto uurloon is vastgesteld in september 2019 en het bruto jaarinkomen heeft betrekking op 2019. De vier genoemde indicatoren worden gecombineerd om tot een bepaling van de startpositie te komen. De startpositie is bepaald op basis van gediplomeerden die in 2017-2018 zijn afgestudeerd, waarbij studenten die besloten hebben om door te studeren niet zijn meegenomen.

De startpositie blijkt aanzienlijk te verschillen tussen de verschillende opleidingstypes. Gemiddeld (over alle opleidingstypes) heeft 72% van de afgestudeerden binnen 3 maanden een substantiële baan. Daarnaast heeft gemiddeld ruim de helft (53%) van de werknemers een vaste baan 1 jaar na afstuderen. Het bruto uurloon na 1 jaar bedraagt gemiddeld € 13,60 en het bruto jaarinkomen € 33.400. Goede startposities zijn er voor technische en zorgopleidingen. Het opleidingstype processtechniek en textiel (bbl 4) heeft de meest gunstige startpositie. Vrijwel alle afgestudeerden van dit opleidingstype hebben 3 maanden na afstuderen een substantiële baan (93%). Dit gaat gepaard met een hoog aandeel vaste banen (79%) en een relatief hoog gemiddeld bruto uurloon (€ 18,60) en bruto jaarinkomen (€ 56.500). Ook afgestudeerden van het opleidingstype bouw en infra (bbl 4) hebben een zeer goede startpositie. Er mag worden aangenomen dat de goede startpositie op de arbeidsmarkt van beide opleidingstypes mede een gevolg is van de situatie op de arbeidsmarkt, waarbij er al jaren krapte heerst voor technisch geschoold personeel. Deze tekorten doen zich ook voor in de zorg en ook dat wordt weerspiegeld in de goede startpositie van zorgopleidingstypes. Zo heeft verpleegkunde en medische ondersteuning (bbl 4) een hoog aandeel met een substantiële baan binnen 3 maanden, een hoog percentage met een vaste baan en een hoog bruto uur- en jaarinkomen. Hetzelfde geldt voor afgestudeerden van het opleidingstype verzorgende ig (bbl 3). Deze opleidingstypes staan respectievelijk op de derde en vijfde plaats als het gaat om de ranglijst van meest gunstige startposities van bbl 3 en 4 opleidingstypes.

De minst gunstige startpositie op de arbeidsmarkt wordt ingenomen door schoonheids- en haarverzorging (bbl 4), terwijl ook de bbl 3 opleiding (met dezelfde naam) een zeer matige startpositie inneemt. Naast een zeer laag aandeel met een substantiële baan bij bbl 4 schoonheids- en haarverzorging (24%), blijven vooral het bruto jaarinkomen en uurloon van beide opleidingstypes fors achter bij het gemiddelde voor alle bbl 3 en 4 opleidingstypes. Verder hebben o.a. horeca (zowel bbl 3 als bbl 4) en detailhandel en groothandel (bbl 3) een zeer matige startpositie. Bij deze opleidingstypes is het waarschijnlijk dat afgestudeerden van deze richtingen concurrentie ervaren van studenten en afgestudeerden van andere opleidingsrichtingen. Verder hebben ook een aantal bedrijfseconomische en administratieve opleidingstypes een matige startpositie. De arbeidsmarkt voor bedrijfseconomische en administratieve beroepen staat al een aantal jaren onder druk als gevolg van voortgaande digitalisering en automatisering. Dit is dus terug te zien in de startpositie van deze opleidingstypes.

---

¹ Een substantiële baan wordt gedefinieerd als een baan van minimaal drie dagen per week, waarbij uitzendcontracten en oproepkrachten worden uitgezonderd. Verder geldt een loondrempel die is afgestemd op het hem of haar geldende minimum (jeugd-)loon. Middels een duurmodel wordt het mediane aantal maanden berekend tussen het moment van afstuderen en het vinden van een substantiële baan. Zie methodische toelichting.

² Omdat het moment van afstuderen kan variëren, verschilt tevens de periode tot het meetmoment (september en voor het bruto jaarinkomen 2019). Veelal duurt het 15 maanden tot september 2019. Vanwege de leesbaarheid hebben we het over "1 jaar" na diplomering.

Loopbaanontwikkeling

Om de loopbaanontwikkeling van afgestudeerden te volgen, is in dit onderzoek een vergelijking getrokken tussen de arbeidsmarktpositie van het afstudeercohort 2008-2009 1 jaar na afstuderen en de positie 10 jaar na afstuderen. De positie na 1 jaar is gemeten in september 2010 en de positie na 10 jaar is gemeten in september 2019. De loopbaanontwikkeling wordt in deze analyse uitgedrukt in de gecombineerde ontwikkeling van de indicatoren aandeel vast werk, bruto uurloon en bruto maandloon. De kredietcrisis van 2008 is van invloed geweest op de arbeidsmarkt en zal ook gevolgen hebben gehad voor de startpositie en loopbaanontwikkeling van het cohort 2008-2009. Deze gevolgen, die per opleidingstype ook nog eens kunnen verschillen, zijn in dit onderzoek niet nader belicht.

De meest gunstige ontwikkeling in de loopbaan is er voor het opleidingstype ict- en mediabeheer (bbl 4). Zowel de stijging van het uurloon als ook het maandloon was in deze 9 jaar het hoogst van alle opleidingstypes. Tot de opleidingstypes met de meest gunstige loopbaanontwikkeling behoren ook een aantal technische opleidingstypes zoals transport en logistiek (bbl 3 en bbl 4), procestechniek en textiel (bbl 3), werktuigbouwkunde en metaalbewerking (bbl 3) en elektro- en installatietechniek (bbl 4).

Onder de opleidingstypes met de minst gunstige loopbaanontwikkeling staan twee opleidingstypes die op de zorg gericht zijn, te weten verzorgende ig (bbl 3) en verpleegkunde en medische ondersteuning (bbl 4). Voor zorgopleidingen geldt in het algemeen dat de startpositie op de arbeidsmarkt (zeer) goed is, maar dat de ontwikkeling daarna achterblijft. Dat geldt vooral voor het maandloon dat in het begin hoog is, maar daarna minder snel groeit.

Voor het afstudeercohort 2008-2009 is tevens de positie na 10 jaar bekeken. Op basis hiervan is een nieuwe ranglijst gemaakt, om inzichtelijk te maken tot welke relatieve positie de ontwikkeling door de jaren heen heeft geleid. De meest gunstige arbeidsmarktpositie na 10 jaar is er voor bbl 3 procestechniek en textiel, gevolgd door bbl 4 ict- en mediabeheer en bbl 4 elektro- en installatietechniek.

Inleiding

Het maken van een studiekeuze is voor veel jongeren lastig. Menig student worstelt met het dilemma te gaan voor passie of voor baankansen. Studiekeuzes worden veelal beïnvloed door interesses en capaciteiten die men heeft. Maar ook informatie over de arbeidsmarkt wordt vaak belangrijk gevonden bij het maken van een keuze voor een mbo-opleiding. Uit een recent [enquête-onderzoek van SEO Economisch Onderzoek](#) onder ruim 2.000 mbo-gediplomeerden blijkt dat driekwart de baankans belangrijk of heel belangrijk vond bij de keuze voor de mbo-opleiding. In de praktijk blijken jongeren echter in beperkte mate gebruik te maken van arbeidsmarktinformatie bij het bepalen van de keuze. Uit diverse studies blijkt dat het gebruik van arbeidsmarktinformatie door jongeren in het kader van studiekeuze groeit. Informatie over de arbeidsmarkt die relevant is voor studiekeuze kan vele aspecten bevatten. Zo kan het bijvoorbeeld relevant zijn je te oriënteren op de (toekomstige) kans op werk als je een bepaalde opleiding hebt gevolgd of wat de kans is dat je met een bepaalde opleiding ook werkt vindt op het niveau waarvoor je bent opgeleid. Daarnaast kan de interesse ook uitgaan naar het inkomen dat kan worden verdiend in relatie tot de gevolgde opleiding en de ontwikkeling van het inkomen na verloop van tijd. Wat dit laatste betreft wijst een studie van Bas Karreman, die verbonden is aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam, bijvoorbeeld uit dat havo-gediplomeerden steeds vaker studies kiezen die een hoog salaris in het vooruitzicht stellen (Karreman, Wang en van Oort, ESB juli 2020).

In deze publicatie is informatie opgenomen over de arbeidsmarkt die jongeren kan ondersteunen bij het maken van een goede studiekeuze. In de publicatie wordt de startpositie op de arbeidsmarkt van 29 opleidingstypes op het niveau van de beroepsbegeleidende leerweg van niveau 3 en niveau 4 (bbl 3 en bbl 4) met elkaar vergeleken. De gegevens zijn bepaald in september 2019 (bruto jaarinkomen geheel 2019) voor het cohort dat in het studiejaar 2017-2018 afstudeerde. De startpositie is gedefinieerd aan de hand van een viertal indicatoren, te weten het aandeel werknemers met een vast dienstverband 1 jaar na het afronden van de studie, het aandeel dat binnen 3 maanden een substantiële baan heeft gevonden, het bruto uurloon 1 jaar na afronding van de studie en het bruto jaarinkomen 1 jaar na afronding van de studie. Deze indicatoren worden gecombineerd om tot de startpositie op de arbeidsmarkt per opleidingstype te komen.

Naast aandacht voor de startpositie, wordt in dit onderzoek ingegaan op de loopbaanontwikkeling. Hiervoor is voor afstudeercohort 2008-2009 de ontwikkeling van het aandeel werknemers met een vast dienstverband, het uurloon en het maandloon gevolgd in de periode tussen 1 jaar na afstuderen en 10 jaar na afstuderen. Dat betekent bijvoorbeeld dat per opleidingstype wordt bekeken wat het bruto maandloon van gediplomeerden was 1 jaar na afstuderen en wat er werd verdiend 10 jaar na afronding van de studie. De peilmaanden zijn respectievelijk september 2010 en september 2019. Vervolgens wordt dan de ontwikkeling c.q. groei die hierin is opgetreden voor de 29 opleidingstypes met elkaar vergeleken. De typering van de loopbaanontwikkeling is gebaseerd op een combinatie van de drie genoemde indicatoren (zie [methodische toelichting](#)). Daarnaast is er een ranglijst geformeerd van de positie op de arbeidsmarkt 10 jaar na afstuderen. Hierdoor is inzichtelijk gemaakt tot welke relatieve positie de ontwikkeling door de jaren heen heeft geleid.

De startpositie van het cohort 2017-2018 en de loopbaanontwikkeling van het cohort 2008-2009 zijn onderzocht vóór het uitbreken van de coronacrisis. Dat betekent dat de invloed van deze crisis niet van invloed is op de resultaten die in deze publicatie zijn opgenomen. Het staat buiten kijf dat de kans op werk door de coronacrisis voor sommige opleidingstypes omlaag is gegaan (zie daarvoor o.a. het SEO-onderzoek over de [impact van de coronacrisis op de overgang van onderwijs naar arbeidsmarkt](#)). Dit geldt voor bijvoorbeeld horeca-, kappers- en luchtvaartopleidingen. De vraag is echter in hoeverre tijdelijke lagere baankansen (tijdens een pandemie) representatief zijn voor de arbeidsmarktpositie (op de langere termijn) van een opleiding. Zeker wanneer het gaat om het produceren van arbeidsmarktinformatie voor studiekeuzevoorlichting is het zaak meer structurele informatie over de arbeidsmarktpositie op te leveren, aangezien deze studenten pas over een aantal jaar de arbeidsmarkt zullen betreden.

Ondersteuning van studiekeuzes vindt op verschillende manieren plaats. Jongeren kunnen hiervoor uiteraard bij (school)decanen en mentoren terecht, maar kunnen ook diverse websites en online-platforms gebruiken. Zo ondersteunen het ministerie van OCW en de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) de doelgroep met de website [KiesMBO](#). Verder geeft SBB bijvoorbeeld online-informatie over opleidingen en de (regionale) kans op een baan en stageplaats via [Studie in Cijfers](#).

De voorliggende publicatie is met name bedoeld voor professionals die jongeren ondersteunen bij het maken van een studiekeuze, zoals decanen, mentoren en andere loopbaanbegeleiders. Uiteindelijk zijn de gegevens van belang voor studiekeuzers en hun ouders.

Het onderzoek is verricht op basis van CBS Microdata. Voor een uitgebreide toelichting over de bronnen, definities, classificaties en methodes, zie de [methodische toelichting](#).

In januari 2021 is, naast de huidige publicatie, een set van publicaties uitgebracht over de arbeidsmarktpositie van mbo'ers:

- [De arbeidsmarktpositie van mbo'ers vergeleken - samenvatting](#)
- [De arbeidsmarktpositie van mbo'ers vergeleken – bol 3 en bol 4](#)
- [De arbeidsmarktpositie van mbo'ers vergeleken – bol 2 en bbl 2](#)
- [De arbeidsmarktpositie van mbo'ers vergeleken – methodische toelichting](#)

In februari 2020 verschenen:

- [De arbeidsmarktpositie van hbo'ers vergeleken](#)
- [De arbeidsmarktpositie van academici vergeleken](#)

---

1. Startpositie op de arbeidsmarkt

1.1. Startpositie

Om de startpositie te bepalen voor hen die afstudeerden in het studiejaar 2017-2018 van bbl 3- en bbl 4-opleidingstypes, is er gekeken naar de volgende vier arbeidsmarktindicatoren.

1. Het aandeel gediplomeerden dat binnen drie maanden een substantiële baan heeft gevonden. Een substantiële baan wordt hier gedefinieerd als een baan voor minimaal drie dagen per week, waarbij oproep- en uitzendcontracten niet worden meegenomen. Daarnaast geldt een loondrempel. Voor bbl 3 is dat het minimum(jeugd)uurloon plus 20% en voor bbl 4 het minimum(jeugd)uurloon plus 30%.
2. Het percentage werknemers met een vaste baan 1 jaar na het afronden van de opleiding.
3. Het gemiddelde bruto uurloon van werknemers 1 jaar na het afronden van de opleiding.
4. Het gemiddelde bruto jaarinkomen uit werk 1 jaar na het afronden van de opleiding van zowel werknemers als zelfstandigen.

Voor de eerste drie indicatoren geldt als peilmaand september 2019. Het bruto jaarinkomen is gebaseerd op het gehele jaar 2019. Deze vier indicatoren zijn vervolgens gecombineerd tot de samengestelde indicator 'startpositie'. Ze indiceren samen de kans op werk en baan zekerheid en het verdiende inkomen uit arbeid. De opleidingstypes worden met elkaar vergeleken, dus is er sprake van de positie van de opleidingstypes ten opzichte van elkaar. Voor de afbakening van opleidingstypes is uitgegaan van de opleidingsclassificatie **ONR2019** die door ROA/CBS is ontwikkeld.

In totaal gaat het om 15.000 afgestudeerden. De gemiddelde leeftijd bij afstuderen is 22 jaar, 64% is man en een kwart heeft vmbo als vooropleiding. De startpositie op de arbeidsmarkt heeft niet betrekking op diegenen die gingen doorstuderen. Van het cohort 2017-2018 besloot 26% van de afstudeerders van bbl 3 om verder te studeren, terwijl dit percentage slechts 10% bedroeg voor bbl 4. Van deze niet-doorstudeerders is 97% een half jaar na afstuderen aan het werk als werknemer en/of zelfstandige. Met deze methode is niet bekend of gediplomeerden in een baan terecht komen in het verlengde van hun opleiding. Wel is de sector bekend waar de gediplomeerden werken. Verder is uit ander onderzoek bekend, dat schoolverlaters die buiten hun eigen vakrichting en/of onder hun onderwijsniveau werken, vaker een lager uurloon hebben.

In de volgende drie paragrafen worden de opleidingstypes met een (zeer) goede, (zeer) matige en gemiddelde startpositie separaat beschreven. De volledige lijst is te vinden in bijlage I.

1.2. Opleidingstypes met een (zeer) goede startpositie

Er zijn in totaal 29 opleidingstypes met elkaar vergeleken. Hiervan hebben 6 opleidingstypes een zeer goede en 6 opleidingstypes een goede startpositie (tabel 1.1.). 72% van de afgestudeerden van alle 29 opleidingstypes samen heeft 3 maanden na afstuderen een substantiële baan. Het is overigens mogelijk dat gediplomeerden één of meerdere niet-substantiële banen hebben gehad tijdens de periode, bijvoorbeeld een baan als oproepkracht.

De huidige arbeidsmarkt wordt o.a. gekenmerkt door een tekort aan technisch personeel. Dit wordt weerspiegeld in de sterke vertegenwoordiging van technische opleidingstypes voor zowel bbl 3 als bbl 4 in tabel 1.1. De lijst wordt aangevoerd door procestechniek en textiel (bbl 3). Dit opleidingstype bestaat uit de opleidingen allround laborant, allround medewerker mode/maatkleding, mechanisch operator B en procesoperator B. Door de verdeling van het aantal afgestudeerden van deze opleidingen ligt er veel meer gewicht op de techniekopleidingen binnen dit opleidingstype dan op de modeopleiding. Bij gediplomeerden van dit opleidingstype heeft 93% van de afgestudeerden 3 maanden na afronding van de studie een substantiële baan, waarvan ruim driekwart bij hetzelfde bedrijf als waar ze ook de leerbaan hadden. Enkel afgestudeerden van het opleidingstype verpleegkunde en medische ondersteuning (bbl 4) hebben met 95% een hoger aandeel dat 3 maanden na afstuderen een substantiële baan heeft. Naast een hoog aandeel dat snel een substantiële baan vindt heeft 79% van de werknemers een jaar na afstuderen een vaste baan. Dit is het hoogste percentage van alle onderzochte opleidingstypes. Daarnaast hebben afgestudeerden procestechniek en textiel (bbl 3) een relatief hoog uurloon (€ 18,60) en ook vooral een relatief hoog bruto jaarinkomen (€ 56.500). Dit is het hoogste bruto jaarinkomen van alle opleidingstypes uit dit onderzoek. Bij dit opleidingstype worden een tweetal opleidingen onderscheiden, te weten mechanisch operator B en procesoperator B. 1 jaar na afstuderen zijn bijna negen van de tien van de werkzame afgestudeerden werkzaam in de industriesector. Op de tweede plaats staat het opleidingstype bbl 4 bouw en infra. Dit opleidingstype laat zich eveneens kenmerken door een hoog aandeel dat binnen 3 maanden een substantiële baan heeft en een hoog percentage dat na 1 jaar een vaste baan heeft. Daarnaast hebben afgestudeerden van dit opleidingstype het hoogste bruto uurloon (€ 19,40) van alle opleidingstypes en eveneens een hoog bruto jaarinkomen (€ 52.000).

Naast tekorten voor technisch personeel bestaan er op de arbeidsmarkt ook tekorten voor zorgpersoneel. Dit is ook terug te zien in de lijst in tabel 1.1., waarin te zien is dat twee van de vijf opleidingstypes met een zeer goede startpositie zorgopleidingen zijn. Het opleidingstype dat op de derde positie staat is verpleegkunde en medische ondersteuning (bbl 4), terwijl de vijfde positie op de ranglijst wordt ingenomen door het opleidingstype verzorgende ig (bbl 3). De opleidingsrichting bbl 4 verpleegkunde en medische ondersteuning wordt gekenmerkt door het hoogste percentage met een substantiële baan binnen 3 maanden. Daarnaast is ook het percentage met een vaste baan na 1 jaar en het bruto uurloon en jaarinkomen als zeer goed te typeren. Ruim negen op de tien van de werkzame afgestudeerden (exclusief zelfstandigen) van deze opleidingsrichting werkten 1 jaar na afstuderen in de sector zorg.

Het opleidingstype met de meeste afgestudeerden (van alle vergeleken opleidingstypes) is werktuigbouwkunde en metaalbewerking (bbl 3). Dit opleidingstype heeft een goede startpositie. Afgestudeerden van dit opleidingstype hebben in 81% van de gevallen 3 maanden na afstuderen een substantiële baan en iets meer dan de helft van hen (57%) heeft een jaar na afstuderen een vaste baan. Het bruto uurloon van afgestudeerden van dit opleidingstype ligt met € 12,80 iets lager dan het gemiddelde van alle opleidingstypes (€ 13,60), terwijl het bruto jaarinkomen met € 36.700 iets hoger ligt dan het gemiddelde van alle onderzochte opleidingstypes (€ 33.400).

Tabel 1.1. Opleidingstypes met een (zeer) goede startpositie

Rang start-positie	Opleidingstype	Aantal afgestudeerden	Substantiële baan binnen 3 maanden	Vaste baan werknemers na 1 jaar	Bruto uurloon werknemers (€)	Bruto jaarinkomen (€)	Typering start-positie
1	bb13 procestechniek en textiel	135	93%	79%	18,60	56.500	zeer goed
2	bb14 bouw en infra	141	93%	77%	19,40	52.000	zeer goed
3	bb14 verpleegkunde en medische ondersteuning	953	95%	74%	17,60	40.000	zeer goed
4	bb14 elektro- en installatietechniek	409	91%	76%	15,30	47.100	zeer goed
5	bb13 verzorgende ig	1.241	92%	74%	15,60	33.300	zeer goed
6	bb13 bouw en infra	1.047	88%	54%	15,80	43.900	zeer goed
7	bb14 werktuigbouwkunde en metaalbewerking	461	81%	67%	14,60	43.000	goed
8	bb13 elektro- en installatietechniek	1.173	89%	62%	13,50	39.600	goed
9	bb14 pedagogisch werk	535	84%	66%	15,20	33.100	goed
10	bb13 werktuigbouwkunde en metaalbewerking	2.013	81%	57%	12,80	36.700	goed
11	bb14 tuinbouw en groenvoorziening	50	70%	58%	13,20	36.400	goed
12	bb14 landbouw en dierverzorging	143	57%	59%	13,50	39.400	goed
	Alle bbl3/bbl4 opleidingstypes	15.014	72%	53%	13,60	33.400	gemiddeld

Bron: microdata CBS, bewerkt door SEO Economisch Onderzoek/UWV

1.3. Opleidingstypes met een (zeer) matige startpositie

Van de 29 vergeleken opleidingstypes wordt de startpositie van 6 opleidingstypes als zeer matig en van 6 opleidingstypes als matig getypeerd (tabel 1.2.). De lijst met opleidingstypes met de minst gunstige startpositie wordt aangevoerd door schoonheids- en haarverzorging (bbl 4) en schoonheids- en haarverzorging (bbl 3). Opvallend is dat vooral bbl 4 schoonheids- en haarverzorging een zeer laag aandeel kent dat binnen 3 maanden een substantiële baan vindt (24%). Voor bbl 3 schoonheids- en haarverzorging ligt dit aandeel met 51% veel hoger. Het aandeel dat na 1 jaar een vaste baan heeft, het bruto uurloon en het bruto jaarinkomen liggen echter wel hoger bij bbl 4 schoonheids- en haarverzorging dan bij bbl 3 schoonheids- en haarverzorging. Door het (zeer) lage aandeel dat binnen 3 maanden een substantiële baan vindt, kan de startpositie van bbl 4 schoonheids- en haarverzorging als minder gunstig getypeerd worden dan bbl 3 schoonheids- en haarverzorging. Het is hierbij belangrijk te vermelden dat ondanks dat deze opleidingstypes dezelfde naam dragen, ze bestaan uit verschillende opleidingen. Op bbl 3 niveau bestaat dit opleidingstype uit de opleiding allround kapper terwijl dit opleidingstype op bbl 4 niveau bestaat uit de opleiding salonmanager. Beide opleidingstypes scoren echter op alle vier de gemeten indicatoren ruim onder het gemiddelde. Het lage bruto jaarinkomen bij beide opleidingstypes heeft onder meer te maken met het relatief lage uurloon en de situatie dat veel afgestudeerden in deeltijd werkzaam. Daarnaast is een verklaring dat afgestudeerden van deze opleidingstypes, doordat ze minder snel aan het werk zijn gekomen, minder maanden in het jaar hebben gewerkt.

Verder hebben o.a. horeca (zowel bbl 3 als bbl 4) en detailhandel en groothandel (bbl 3) een zeer matige startpositie. Bij deze opleidingstypes is het waarschijnlijk dat afgestudeerden van deze richtingen concurrentie ervaren van studenten en afgestudeerden van andere opleidingsrichtingen. Beide opleidingstypes worden vooral getypeerd door een laag aandeel dat na 3 maanden een substantiële baan heeft, het lage aandeel werknemers dat na 1 jaar een vaste baan heeft en het lage bruto jaarinkomen. Dit heeft er onder andere mee te maken dat in de horeca relatief vaak in deeltijd wordt gewerkt. Ook bij horeca valt het op dat afgestudeerden van de bbl 4 variant van het opleidingstype minder vaak binnen 3 maanden een substantiële baan vinden dan afgestudeerden van de bbl 3 variant van het opleidingstype. Net als bij schoonheids- en haarverzorging geldt ook hier dat deze opleidingstypes dezelfde naam dragen, maar dat zij uit verschillende opleidingen bestaan. De onderliggende opleidingen zijn op niveau 4 meer gericht op leidinggeven, met o.a. opleidingen als leidinggevende keuken, manager/bedrijfsleider fastservice en leidinggevende kok. De onderliggende

opleidingen op niveau 3 liggen meer in de uitvoering, met onderliggende opleidingen als zelfstandig werkend gastheer/vrouw, 1^e medewerker fastservice en zelfstandig werkend kok. De opleiding zelfstandig werkend kok heeft, door het relatief grote aantal afgestudeerden het zwaarste gewicht binnen dit opleidingstype. Dit is een opleiding die opleidt voor een beroep waar al langere tijd krapte voor bestaat op de arbeidsmarkt. Het zou daarnaast kunnen dat het voor afgestudeerden op niveau 4 moeilijker is om een baan te vinden die aansluit op hun opleiding, door hun beperkte ervaring en jonge leeftijd. Leidinggevenden beschikken over het algemeen over meer ervaring en zijn vaak ook al wat ouder. Dit kan de mindere goede startpositie van de bbl 4 variant in vergelijking met de bbl 3 variant van dit opleidingstype verklaren.

Verder hebben ook een aantal bedrijfseconomische en administratieve opleidingstypes, zoals secretariële dienstverlening (bbl 3) en secretariële en algemene administratieve dienstverlening (bbl 4), een matige startpositie. De arbeidsmarkt voor bedrijfseconomische en administratieve beroepen staat al langere tijd onder druk, als gevolg van voortgaande digitalisering en automatisering. Met name op middelbaar niveau wordt de markt steeds ruimer, waardoor de positie op de arbeidsmarkt minder gunstig wordt. Ook het opleidingstype bbl 4 ict- en mediabeheer kent een matige startpositie. Minder dan de helft van hen vindt binnen drie maanden een substantiële baan en ook vooral het jaarinkomen blijft achter bij het gemiddelde. Bovendien valt op dat slechts de helft van de afgestudeerden 1 jaar na afstuderen werkzaam is in de ict-sector.

Tabel 1.2. Opleidingstypes met een (zeer) matige startpositie

Rang start-positie	Opleidingstype	Aantal afgestudeerden	Substantiële baan binnen 3 maanden	Vaste baan werknemers na 1 jaar	Bruto uurloon werknemers (€)	Bruto jaarinkomen (€)	Typering start-positie
29	bbl4 schoonheids- en haarverzorging	113	24%	38%	10,40	21.000	zeer matig
28	bbl3 schoonheids- en haarverzorging	562	51%	31%	9,50	19.400	zeer matig
27	bbl3 detailhandel en groothandel	1.249	40%	38%	10,90	25.700	zeer matig
26	bbl4 horeca	346	41%	24%	12,20	29.600	zeer matig
25	bbl3 horeca	1.276	57%	24%	11,30	27.200	zeer matig
24	bbl3 secretariële dienstverlening	49	59%	31%	10,70	27.600	zeer matig
23	bbl4 slagerij, bakkerij, versindustrie	98	49%	30%	12,30	28.500	matig
22	bbl4 management en ondernemerschap	740	40%	46%	12,20	31.400	matig
21	bbl3 landbouw en diervverzorging	247	68%	40%	11,50	32.800	matig
20	bbl4 secretariële en algemene administratieve dienstverlening	292	50%	49%	13,20	34.100	matig
19	bbl3 tuinbouw en groenvoorziening	246	72%	49%	12,30	32.700	matig
18	bbl4 ict- en mediabeheer	97	46%	54%	13,10	39.300	matig
	Alle bbl3/bbl4 opleidingstypes	15.014	72%	53%	13,60	33.400	gemiddeld

Bron: microdata CBS, bewerkt door SEO Economisch Onderzoek/UWV

1.4. Opleidingstypes met een gemiddelde startpositie

Naast de opleidingstypes met een (zeer) goede en (zeer) matige startpositie is er nog een tussencategorie met een gemiddelde startpositie (tabel 1.3.). In dit overzicht valt het opleidingstype transport en logistiek (bbl 4) op met een hoger dan gemiddeld bruto jaarinkomen (€ 39.600), met daartegenover een relatief klein aandeel dat na 3 maanden een substantiële baan heeft (59%). Daarnaast valt het opleidingstype slagerij, bakkerij, versindustrie (bbl3) op met een zeer hoog percentage dat na 3 maanden een substantiële baan heeft (84%), waarvan ruim vier op de vijf bij dezelfde werkgever als waar ze ook de leerbaan hadden. De overige drie indicatoren zijn voor dit opleidingstype echter niet goed genoeg om de startpositie te kunnen typeren als goed. Dit opleidingstype valt bovendien op doordat het hoger op de ranglijst staat dan het opleidingstype dat dezelfde naam draagt, op bbl 4 niveau. Dit kan wederom verklaard worden door de opleidingen die hieronder vallen. Op niveau 4 valt hier de opleiding patissier onder, waar dat op niveau 3 de opleiding zelfstandig werkend bakker is. De naam van het opleidingstype mag dan gelijk zijn, de inhoud van deze opleidingen is dat vanzelfsprekend niet.

Tabel 1.3. Opleidingstypes met een gemiddelde startpositie

Rang start-positie	Opleidingstype	Aantal afgestudeerden	Substantiële baan binnen 3 maanden	Vaste baan werknemers na 1 jaar	Bruto uurloon werknemers (€)	Bruto jaarinkomen (€)	Typering start-positie
13	bbl4 transport en logistiek	114	59%	53%	14,00	39.600	gemiddeld
14	bbl4 commerciële dienstverlening	41	61%	48%	13,00	38.900	gemiddeld
15	bbl3 transport en logistiek	589	68%	38%	13,30	39.000	gemiddeld
16	bbl3 slagerij, bakkerij, versindustrie	188	84%	47%	12,20	31.300	gemiddeld
17	bbl4 laboratorium en gezondheidstechniek	202	52%	62%	13,20	32.700	gemiddeld
	Alle bbl3/bbl4 opleidingstypes	15.014	72%	53%	13,60	33.400	gemiddeld

Bron: microdata CBS, bewerkt door SEO Economisch Onderzoek/UWV

1.5. Top-5 opleidingstypes per indicator

Aandeel met een substantiële baan binnen 3 maanden

Over het algemeen proberen afgestudeerden zo snel mogelijk een baan te vinden, die goed aansluit op de genoten opleiding. Toch varieert het aandeel dat binnen 3 maanden na afstuderen een substantiële baan vindt sterk. 72% van de afgestudeerden heeft binnen 3 maanden een substantiële baan. In dit onderzoek is overigens niet nader onderzocht in welke mate de (substantiële) baan aansluit op het opleidingstype. Wel is bekend of het dezelfde werkgever is en in welke sector wordt gewerkt.

In tabel 1.4. is te zien dat bbl 4 verpleegkunde en medische ondersteuning met maar liefst 95% het hoogste aandeel kent dat binnen 3 maanden een substantiële baan heeft. Dit opleidingstype wordt echter op de voet gevolgd door bbl 4 bouw en infra en bbl 3 procestechniek en textiel (beide 93%), bbl 3 verzorgende ig (92%) en bbl 4 elektro- en installatietechniek (91%). De krapte op de arbeidsmarkt voor veel technische en zorgberoepen vertaalt zich in een goede startpositie voor de opleidingstypes die opleiden voor deze beroepen. Dat is dus ook terug te zien in het hoge aandeel dat snel een substantiële baan vindt.

Aan de andere kant van het spectrum voert bbl 4 schoonheids- en haarverzorging de lijst aan, met slechts 24% van de afgestudeerden die binnen 3 maanden een substantiële baan heeft. Dit zeer lage aandeel is, zoals eerder gesteld, de belangrijkste reden dat dit opleidingstype ook in de algemene ranglijst onderaan is geëindigd. Ook bbl 4 management en ondernemerschap en bbl 3 detailhandel en groothandel (beide 40%), bbl 4 horeca (41%) en bbl 4 ict- en mediabeheer (46%) vallen op door een laag aandeel dat binnen 3 maanden een substantiële baan vindt.

Ruim drie op de vier gediplomeerden met een substantiële baan, hadden deze baan bij dezelfde werkgever als waar ze ook de leerbaan hadden. Opvallend is dat dit bij de beide horeca-opleidingstypes en bij bouw en infra een lager aandeel is, namelijk ongeveer de helft. Bij bbl 4 tuinbouw en groenvoorziening zijn vrijwel alle gediplomeerden bij dezelfde werkgever blijven werken.

Tabel 1.4. Opleidingstypes met de kortste en langste duur tot substantiële baan

Rang start-positie	Opleidingstype	Substantiële baan binnen 3 maanden	Rang start-positie	Opleidingstype	Substantiële baan binnen 3 maanden
1	bbl4 verpleegkunde en medische ondersteuning	95%	29	bbl4 schoonheids- en haarverzorging	24%
2	bbl4 bouw en infra	93%	28	bbl4 management en ondernemerschap	40%
3	bbl3 procestechniek en textiel	93%	27	bbl3 detailhandel en groothandel	40%
4	bbl3 verzorgende ig	92%	26	bbl4 horeca	41%
5	bbl4 elektro- en installatietechniek	91%	25	bbl4 ict- en mediabeheer	46%
	Alle bbl3/bbl4 opleidingstypes	72%			

Bron: microdata CBS, bewerkt door SEO Economisch Onderzoek/UWV

Percentage werknemers met vaste baan

De goede startpositie voor technische en zorgberoepen komt in tabel 1.5. tot uitdrukking in het hoge aandeel werknemers dat na 1 jaar een vast dienstverband heeft. De top-5 wordt volledig gevuld met dit soort opleidingstypes. De opleidingstypes bbl 3 procestechniek en bbl 4 bouw en infra hebben met respectievelijk 79% en 77% het hoogste aandeel dat na 1 jaar een vaste baan heeft. Afgestudeerden van bbl 3 en bbl 4 horeca hebben het minst vaak een vaste baan na 1 jaar (beide 24%). Dit kan ermee te maken dat veel gediplomeerden na hun studie van werkgever zijn gewisseld. Het gemiddelde van alle 29 opleidingstypes uit dit onderzoek bedraagt met 53% iets meer dan de helft.

Tabel 1.5. Opleidingstypes met het hoogste en laagste percentage vaste werknemers na 1 jaar

Rang start-positie	Opleidingstype	Vaste baan werknemers na 1 jaar	Rang start-positie	Opleidingstype	Vaste baan werknemers na 1 jaar
1	bbl3 procestechniek en textiel	79%	29	bbl4 horeca	24%
2	bbl4 bouw en infra	77%	28	bbl3 horeca	24%
3	bbl4 elektro- en installatietechniek	76%	27	bbl4 slaagerij, bakkerij, versindustrie	30%
4	bbl3 verzorgende ig	74%	26	bbl3 schoonheids- en haarverzorging	31%
5	bbl4 verpleegkunde en medische ondersteuning	74%	25	bbl3 secretariële dienstverlening	31%
Alle bbl3/bbl4 opleidingstypes		53%			

Bron: microdata CBS, bewerkt door SEO Economisch Onderzoek/UWW

Bruto uurloon

In tabel 1.6. is te zien dat het gemiddeld bruto uurloon voor alle 29 opleidingstypes uit dit onderzoek € 13,60 bedraagt. Afgestudeerden van bouw en infra (bbl 4) hebben met € 19,40 het hoogste gemiddelde bruto uurloon, gevolgd door bbl 3 procestechniek en textiel (€ 18,60). De opleidingstypes met het minst hoge bruto uurloon zijn bbl 3 schoonheids- en haarverzorging (€ 9,50) en bbl 4 schoonheids- en haarverzorging (€ 10,40). Ook het administratieve opleidingstype bbl 3 secretariële dienstverlening kent met € 10,70 een relatief laag bruto uurloon.

Tabel 1.6. Opleidingstypes met het hoogste en laagste bruto uurloon

Rang start-positie	Opleidingstype	Bruto uurloon werknemers (€)	Rang start-positie	Opleidingstype	Bruto uurloon werknemers (€)
1	bbl4 bouw en infra	19,40	29	bbl3 schoonheids- en haarverzorging	9,50
2	bbl3 procestechniek en textiel	18,60	28	bbl4 schoonheids- en haarverzorging	10,40
3	bbl4 verpleegkunde en medische ondersteuning	17,60	27	bbl3 secretariële dienstverlening	10,70
4	bbl3 bouw en infra	15,80	26	bbl3 detailhandel en groothandel	10,90
5	bbl3 verzorgende ig	15,60	25	bbl3 horeca	11,30
Alle bbl3/bbl4 opleidingstypes		13,60			

Bron: microdata CBS, bewerkt door SEO Economisch Onderzoek/UWW

Bruto jaarinkomen

Voor het bruto jaarinkomen geldt dat de top-5 opleidingstypes volledig wordt gevuld door technische opleidingen. De krapte op de arbeidsmarkt vertaalt zich in een goed arbeidsmarktperspectief voor deze opleidingstypes, in de vorm van een hoog jaarinkomen. De lijst wordt aangevoerd door bbl 3 procestechniek en textiel, met een gemiddeld jaarinkomen van maar liefst € 56.500. Op positie 6 (en dus net buiten de top-5) is het eerste zorgopleidingstype te vinden, namelijk bbl 4 verpleegkunde en medische ondersteuning. Het gemiddeld jaarinkomen voor dit opleidingstype bedraagt € 40.000. De opleidingstypes met het laagste jaarinkomen zijn bbl 3 en bbl 4 schoonheids- en haarverzorging. Zoals eerder gesteld is dit relatief lage jaarinkomen het gevolg van een relatief laag uurloon, in combinatie met een relatief groot aandeel dat parttime werkt en daarnaast het minder aantal gewerkte maanden doordat er minder snel een baan werd gevonden.

Tabel 1.7. Opleidingstypes met het hoogste en laagste bruto jaarinkomen

Rang start-positie	Opleidingstype	Bruto jaarinkomen (€)	Rang start-positie	Opleidingstype	Jaarinkomen (€)
1	bbl3 procestechniek en textiel	56.500	29	bbl3 schoonheids- en haarverzorging	19.400
2	bbl4 bouw en infra	52.000	28	bbl4 schoonheids- en haarverzorging	21.000
3	bbl4 elektro- en installatietechniek	47.100	27	bbl3 detailhandel en groothandel	25.700
4	bbl3 bouw en infra	43.900	26	bbl3 horeca	27.200
5	bbl4 werktuigbouwkunde en metaalbewerking	43.000	25	bbl3 secretariële dienstverlening	27.600
Alle bbl3/bbl4 opleidingstypes		33.400			

Bron: microdata CBS, bewerkt door SEO Economisch Onderzoek/UWW

---

2. Loopbaanontwikkeling

De ontwikkeling van het aantal (vaste) dienstverbanden en het inkomen kan in de tijd veranderen en kan per opleidingstype verschillen. Bij afgestudeerden van het ene opleidingstype kan het inkomen bijvoorbeeld sneller groeien dan het andere, terwijl bij een ander opleidingstype het aandeel vaste dienstverbanden bijvoorbeeld juist een groeispurt kan doormaken. Om een beeld te krijgen van de loopbaanontwikkeling van afgestudeerden is in dit onderzoek een vergelijking getrokken tussen de arbeidsmarktpositie van opleidingstypes van het afstudeercohort 2008-2009 1 jaar na afstuderen en de positie 10 jaar na afstuderen. De positie na 1 jaar is gemeten in september 2010 en na 10 jaar is gemeten in september 2019. De loopbaanontwikkeling tijdens deze 9 jaar wordt in deze analyse uitgedrukt in de ontwikkeling van de indicatoren aandeel vast werk, gemiddeld bruto maandloon en gemiddeld bruto uurloon. Hieraan is tevens de ranglijst van de positie op de arbeidsmarkt na 10 jaar toegevoegd. De volledige lijst van de loopbaanontwikkeling van alle 29 opleidingstypes is te vinden in bijlage II. Meer informatie over de methodologie is te vinden in de [methodische toelichting](#).

2.1. Sterkste en zwakste stijgers

Percentage werknemers met vaste baan

Voor het cohort 2008-2009 is gekeken naar het aandeel werknemers met een vaste baan, zowel voor 1 jaar na afstuderen als ook voor de situatie 10 jaar na afstuderen. De stijging van was het sterkst voor bbl 3 transport en logistiek. Afgestudeerden van deze opleidingsrichting hadden 10 jaar na afstuderen in 77% van de gevallen een vaste baan. Een stijging van 30%-punt ten opzichte van 1 jaar na afstuderen. Met 26%-punt was er eveneens een sterke stijging voor bbl 4 landbouw en dierverzorging en bbl 3 secretariële dienstverlening. Het valt op dat de grootste stijgers in veel gevallen opleidingen zijn die na 1 jaar een relatief laag aandeel werknemers hadden met een vaste baan. Afgestudeerden van bbl 3 procestechniek en textiel hadden na 10 jaar het vaakst een vaste baan, namelijk in maar liefst 93% van de gevallen. Aangezien zij 1 jaar na afstuderen al in 91% van de gevallen een vaste baan hadden, is de stijging echter beperkt.

Wat opvalt is dat er twee opleidingstypes zijn die 10 jaar na afstuderen een lager aandeel met een vaste baan hebben dan 1 jaar na afstuderen. Dit gaat om bbl 4 tuinbouw en groenvoorziening (-1%-punt) en bbl 4 bouw en infra (-2%-punt). Het aandeel met een vaste baan bleef gelijk voor het opleidingstype bbl 4 werktuigbouwkunde en metaalbewerking. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de opleidingstypes die een relatief beperkte stijging (of daling) doormaakten, in veel gevallen na 1 jaar al een relatief hoog aandeel vaste dienstverbanden hadden. Hierdoor is de mogelijkheid om te stijgen natuurlijk minder groot.

Bruto uurloon

Wanneer er wordt gekeken naar de ontwikkeling van het bruto uurloon 1 en 10 jaar na afstuderen komen er ook duidelijke verschillen naar voren. Gemiddeld stijgt het bruto uurloon van alle bbl 3 en bbl 4 opleidingstypes in 9 jaar tijd met 50%, en gemiddeld dus met 4,6% per jaar. Wat de stijging van het bruto uurloon betreft voert bbl 4 ict- en mediabeheer de lijst aan. Het bruto uurloon steeg bij dit opleidingstype in 9 jaar tijd met maar liefst 87%, van € 11,50 1 jaar na afstuderen naar € 21,60 10 jaar na afstuderen. Dit opleidingstype heeft na 1 jaar een bruto uurloon dat vrijwel gelijk is aan het gemiddelde, 10 jaar na afstuderen zijn er echter maar twee opleidingstypes met een hoger bruto uurloon. Ook de opleidingstypes bbl 4 transport en logistiek en bbl 3 procestechniek en textiel maakten met een stijging van respectievelijk 74% en 66% een sterke stijging door. Het opleidingstype bbl 3 procestechniek en textiel wordt 10 jaar na afstuderen tevens gekenmerkt met het hoogste bruto uurloon (€ 25,40) van alle onderzochte opleidingstypes. Dit opleidingstype wordt gevolgd door bbl 4 verpleegkunde en medische ondersteuning (€ 21,90).

De stijging was het minst groot bij de opleidingstypes bbl 4 en bbl 3 bouw en infra en bb4 en bbl 3 slagerij, bakkerij, versindustrie. De stijging van het bruto uurloon bedroeg voor deze opleidingstypes respectievelijk 23%, 32%, 34% en 39%. Het laagste bruto uurloon 10 jaar na afstuderen is voor de opleidingstypen bbl 3 schoonheids- en haarverzorging (€ 13,30), bbl 3 detailhandel en groothandel (€ 14,60) en bbl 3 horeca (€ 15,10).

Bruto maandloon

Over alle bbl 3 en 4 opleidingstypes samen stijgt het bruto maandloon met 41% in 9 jaar tijd en dus met gemiddeld 3,9% per jaar. De stijging van het maandloon is, net als de stijging van het bruto uurloon, het grootst bij het opleidingstype bbl 4 ict- en mediabeheer. Dit opleidingstype gaat van een maandloon van € 1.900 1 jaar na afstuderen naar € 3.600 10 jaar na afstuderen, een stijging van 90%. 10 jaar na afstuderen kent dit opleidingstype het op een na hoogste maandloon. Enkel het opleidingstype bbl 3 procestechniek en textiel heeft 10 jaar na afstuderen met € 4.200 een hoger bruto maandloon. Naast het opleidingstype bbl 4 ict- en mediabeheer maken ook bbl 4 transport en logistiek en bbl 4 horeca, met respectievelijke stijgingen van het bruto maandloon van 72% en 70%, een sterke stijging door.

De stijging van het bruto maandloon was het minst sterk bij bbl 3 verzorgende ig (17%), bbl 3 secretariële dienstverlening (20%) en bbl 4 verpleegkunde en medische ondersteuning (21%). Het bruto maandloon is 10 jaar na afstuderen het laagst bij bbl 3 schoonheids- en haarverzorging (€ 1.500), gevolgd door bbl 3 secretariële dienstverlening (€ 1.800) en bbl 3 verzorgende ig (€ 2.000).

2.2. Loopbaanontwikkeling

In zijn algemeenheid verbetert de arbeidsmarktpositie van bbl'ers op niveau 3 en 4 naarmate men langer op de arbeidsmarkt verblijft. De werk- en baan zekerheid nemen toe en ook het inkomen groeit (zelfs sneller dan bij hbo-afgestudeerden). De mate waarin dit toeneemt, is mede afhankelijk van persoonskenmerken, werkervaring en omgevingsfactoren. Uit een analyse blijkt dat de samenhang tussen de arbeidsmarktindicatoren bij de start en tien jaar na afstuderen zeer hoog is, zie voor een uitgebreidere toelichting de **methodische toelichting** van dit onderzoek. In de methodische toelichting wordt ook dieper ingegaan op enkele overige variabelen, zoals het aandeel dat bij dezelfde werkgever in dienst blijft als waar de leerbaan was en het aandeel dat na afronding van de opleiding als zelfstandige werkt.

Niet ieder opleidingstype heeft dezelfde ontwikkeling doorgemaakt op het vlak van inkomen en het vinden van (vast) werk. Tabel 2.1. bevat de opleidingstypes met de meest gunstige loopbaanontwikkeling. Loopbaanontwikkeling wordt, zoals eerder aangegeven, gedefinieerd als de ontwikkeling van bruto uurloon, bruto maandloon en aandeel vast werk. De ontwikkeling van deze drie indicatoren wordt gecombineerd om tot een totale waardering van de loopbaanontwikkeling te komen. De loopbaanontwikkeling heeft betrekking op de periode tussen 1 jaar en 10 jaar na afstuderen van het cohort dat in 2008-2009 afstudeerde. Van dit cohort is 10 jaar na afstuderen een ranglijst opgesteld. Hierdoor is in kaart te brengen tot welke positie op de ranglijst de loopbaanontwikkeling heeft geleid.

In deze paragraaf wordt zoals gezegd gekeken naar de loopbaanontwikkeling van het cohort 2008-2009. Hierbij dient een zekere relativisering aangebracht te worden. Alhoewel voor veel opleidingen blijkt dat een goede startpositie na 1 jaar gepaard gaat met een gunstige loopbaanontwikkeling en andersom, is de ontwikkeling in het verleden geen garantie voor eenzelfde ontwikkeling in de toekomst. De arbeidsmarkt is voortdurend aan verandering onderhevig. Structurele en conjuncturele factoren zijn voortdurend van invloed op de vraag naar en het aanbod van arbeid en zijn daarmee ook van invloed op de (start)positie die een opleidingstype op de arbeidsmarkt inneemt.

2.2.1. Opleidingstypes met de meest gunstige loopbaanontwikkeling

De meest gunstige loopbaanontwikkeling is voor het opleidingstype bbl 4 ict- en mediabeheer. De stijging van zowel het bruto uurloon, als het bruto maandloon was het hoogst van alle onderzochte opleidingstypes. Daarnaast was ook het verschil in aandeel mensen met een vaste baan erg groot. Na 10 jaar neemt dit opleidingstype de 2^e plek in op de ranglijst als het gaat om de meest gunstige arbeidsmarktpositie.

Daarnaast maken onder andere bbl 3 transport en logistiek en bbl 4 horeca een gunstige loopbaanontwikkeling door. Beide opleidingstypes kennen een sterke stijging van het aandeel werknemers met een vaste baan en ook het bruto uur- en bruto maandloon maken bij deze opleidingstypes een relatief gunstige ontwikkeling door. Het opleidingstype bbl 3 procestechniek en textiel maakt eveneens een gunstige loopbaanontwikkeling door. In het cohort 2017-2018 had dit opleidingstype 1 jaar na afstuderen de meest gunstige positie op de arbeidsmarkt. In tabel 2.1 is te zien dat hetzelfde geldt voor dit opleidingstype voor het cohort 2008-2009, 10 jaar na afstuderen.

Tabel 2.1. Opleidingstypes met de meest gunstige loopbaanontwikkeling

Rang loopbaanontwikkeling	Opleidingstype	Ontwikkeling % vaste baan werknemers	Ontwikkeling bruto uurloon werknemers	Ontwikkeling bruto maandloon werknemers	typering ontwikkeling	Rang positie na 10 jaar
1	bbl4 ict- en mediabeheer	veel hoger	87%	90%	goed	2
2	bbl3 transport en logistiek	veel hoger	65%	67%	goed	6
3	bbl4 horeca	veel hoger	64%	70%	goed	24
4	bbl4 transport en logistiek	hoger	74%	72%	goed	10
5	bbl4 landbouw en diervverzorging	veel hoger	51%	51%	goed	16
6	bbl3 procestechniek en textiel	ongeveer gelijk	66%	66%	goed	1
7	bbl3 werktuigbouwkunde en metaalbewerking	hoger	61%	60%	goed	13
8	bbl4 secretariële en algemene administratieve dienstverlening	veel hoger	59%	43%	goed	19
9	bbl4 elektro- en installatietechniek	ongeveer gelijk	60%	60%	goed	3
Alle bbl3/bbl4 opleidingstypes		gemiddeld	50%	41%		

Bron: microdata CBS, bewerkt door SEO Economisch Onderzoek/UWV

2.2.2. Opleidingstypes met de minst gunstige loopbaanontwikkeling

Tabel 2.2. toont de opleidingstypes die zich tussen 1 en 10 jaar na afstuderen het minst sterk hebben ontwikkeld. Deze lijst wordt aangevoerd door bbl 4 bouw en infra en bbl 4 en bbl 3 slagerij, bakkerij, versindustrie. Zoals eerder gesteld valt bbl 4 bouw en infra op doordat 10 jaar na afstuderen iets *minder* werknemers een vaste baan hebben dan 1 jaar na afstuderen. Ondanks dat de loopbaanontwikkeling relatief ongunstig is, staat dit opleidingstype 10 jaar na afstuderen op de 4^e plaats op de ranglijst van de meest gunstige arbeidsmarktposities. De opleidingstypes bbl 3 en bbl 4 slagerij, bakkerij, versindustrie staan 10 jaar na afstuderen respectievelijk op de 21^e en 20^e positie op deze ranglijst. In tabel 2.2. valt eveneens het opleidingstype bbl 3 verzorgende ig op. Dit opleidingstype, dat opleidt tot een beroep waarvoor momenteel sprake is van een krappe arbeidsmarkt, maakt een relatief matige loopbaanontwikkeling door. Dit is vooral terug te zien in de relatief geringe stijging van het bruto maandloon van werknemers (17%) in 9 jaar tijd. Echter het aandeel dat een vaste baan heeft 10 jaar na afstuderen is wel veel hoger dan 1 jaar na afstuderen. 10 jaar na afstuderen staat dit opleidingstype op de 15^e plaats op de ranglijst van de meest gunstige arbeidsmarktposities.

Tabel 2.2. Opleidingstypes de minst gunstige loopbaanontwikkeling

Rang loopbaanontwikkeling	Opleidingstype	Ontwikkeling % vaste baan werknemers	Ontwikkeling bruto uurloon werknemers	Ontwikkeling bruto maandloon werknemers	typering ontwikkeling	Rang positie na 10 jaar
27	bbl4 bouw en infra	ongeveer gelijk	23%	25%	matig	4
26	bbl4 slagerij, bakkerij, versindustrie	ongeveer gelijk	34%	22%	matig	20
25	bbl3 slagerij, bakkerij, versindustrie	ongeveer gelijk	39%	32%	matig	21
24	bbl4 pedagogisch werk	hoger	41%	26%	matig	14
23	bbl3 bouw en infra	hoger	32%	39%	matig	12
22	bbl3 verzorgende ig	veel hoger	45%	17%	matig	15
21	bbl4 verpleegkunde en medische ondersteuning	hoger	52%	21%	matig	5
20	bbl4 tuinbouw en groenvoorziening	ongeveer gelijk	51%	46%	matig	11
19	bbl4 werktuigbouwkunde en metaalbewerking	ongeveer gelijk	55%	53%	matig	7
Alle bbl3/bbl4 opleidingstypes		gemiddeld	50%	41%		

Bron: microdata CBS, bewerkt door SEO Economisch Onderzoek/UWV

2.2.3. Opleidingstypes met een gemiddelde loopbaanontwikkeling

Van de 27 opleidingstypes hebben er 9 een gemiddelde loopbaanontwikkeling, dit is terug te zien in tabel 2.3. In deze lijst valt vooral bbl 3 secretariële dienstverlening op door een sterke stijging van het aandeel werknemers met een vaste baan. Hier tegenover staat echter een stijging van het bruto maandloon die ruim achterblijft bij het gemiddelde (20% vs. 41%). Voor een deel wordt dit verklaard door het feit dat zij minder zijn gaan werken, namelijk van gemiddeld 33 uur per week in september 2010 naar 27 uur per week in september 2019. De stijging van het bruto maandloon is na die van het opleidingstype verzorgende ig (bbl 3) de laagste van alle onderzochte opleidingstypes.

Tabel 2.3. Opleidingstypes een gemiddelde loopbaanontwikkeling

Rang loopbaanontwikkeling	Opleidingstype	Ontwikkeling % vaste baan werknemers	Ontwikkeling bruto uurloon werknemers	Ontwikkeling bruto maandloon werknemers	typering ontwikkeling	Rang positie na 10 jaar
10	bbl3 horeca	hoger	56%	56%	gemiddeld	27
11	bbl4 laboratorium en gezondheidstechniek	hoger	64%	43%	gemiddeld	8
12	bbl3 detailhandel en groothandel	veel hoger	54%	49%	gemiddeld	25
13	bbl3 elektro- en installatietechniek	hoger	55%	55%	gemiddeld	9
14	bbl4 management en	hoger	56%	52%	gemiddeld	22
15	bbl3 landbouw en dierverzorging	hoger	55%	48%	gemiddeld	18
16	bbl3 tuinbouw en groenvoorziening	hoger	53%	52%	gemiddeld	17
17	bbl3 secretariële dienstverlening	veel hoger	46%	20%	gemiddeld	23
18	bbl3 schoonheids- en haarverzorging	hoger	60%	31%	gemiddeld	26
	Alle bbl3/bbl4 opleidingstypes	gemiddeld	50%	41%		

Bron: microdata CBS, bewerkt door SEO Economisch Onderzoek/UWV

Bijlage I Opleidingstypes bbl 3/4 naar startpositie op de arbeidsmarkt

Rang start-positie	Opleidingstype	Aantal afgestudeerden	Substantiële baan binnen 3 maanden	Vaste baan werknemers na 1 jaar	Bruto uurloon werknemers (€)	Bruto jaarinkomen (€)	Typering start-positie
1	bbl3 procestechniek en textiel	135	93%	79%	18,60	56.500	zeer goed
2	bbl4 bouw en infra	141	93%	77%	19,40	52.000	zeer goed
3	bbl4 verpleegkunde en medische ondersteuning	953	95%	74%	17,60	40.000	zeer goed
4	bbl4 elektro- en installatietechniek	409	91%	76%	15,30	47.100	zeer goed
5	bbl3 verzorgende ig	1.241	92%	74%	15,60	33.300	zeer goed
6	bbl3 bouw en infra	1.047	88%	54%	15,80	43.900	zeer goed
7	bbl4 werktuigbouwkunde en metaalbewerking	461	81%	67%	14,60	43.000	goed
8	bbl3 elektro- en installatietechniek	1.173	89%	62%	13,50	39.600	goed
9	bbl4 pedagogisch werk	535	84%	66%	15,20	33.100	goed
10	bbl3 werktuigbouwkunde en metaalbewerking	2.013	81%	57%	12,80	36.700	goed
11	bbl4 tuinbouw en groenvoorziening	50	70%	58%	13,20	36.400	goed
12	bbl4 landbouw en diervverzorging	143	57%	59%	13,50	39.400	goed
13	bbl4 transport en logistiek	114	59%	53%	14,00	39.600	gemiddeld
14	bbl4 commerciële dienstverlening	41	61%	48%	13,00	38.900	gemiddeld
15	bbl3 transport en logistiek	589	68%	38%	13,30	39.000	gemiddeld
16	bbl3 slagerij, bakkerij, versindustrie	188	84%	47%	12,20	31.300	gemiddeld
17	bbl4 laboratorium en gezondheidstechniek	202	52%	62%	13,20	32.700	gemiddeld
18	bbl4 ict- en mediabeheer	97	46%	54%	13,10	39.300	matig
19	bbl3 tuinbouw en groenvoorziening	246	72%	49%	12,30	32.700	matig
20	bbl4 secretariële en algemene administratieve dienstverlening	292	50%	49%	13,20	34.100	matig
21	bbl3 landbouw en diervverzorging	247	68%	40%	11,50	32.800	matig
22	bbl4 management en ondernemerschap	740	40%	46%	12,20	31.400	matig
23	bbl4 slagerij, bakkerij, versindustrie	98	49%	30%	12,30	28.500	matig
24	bbl3 secretariële dienstverlening	49	59%	31%	10,70	27.600	zeer matig
25	bbl3 horeca	1.276	57%	24%	11,30	27.200	zeer matig
26	bbl4 horeca	346	41%	24%	12,20	29.600	zeer matig
27	bbl3 detailhandel en groothandel	1.249	40%	38%	10,90	25.700	zeer matig
28	bbl3 schoonheids- en haarverzorging	562	51%	31%	9,50	19.400	zeer matig
29	bbl4 schoonheids- en haarverzorging	113	24%	38%	10,40	21.000	zeer matig
	Alle bbl3/bbl4 opleidingstypes	15.014	72%	53%	13,60	33.400	gemiddeld

Bron: microdata CBS, bewerkt door SEO Economisch Onderzoek/UWV

Bijlage II Opleidingstypes bbl 3/4 naar loopbaanontwikkeling

Rang loopbaanontwikkeling	Opleidingstype	Ontwikkeling % vaste baan werknemers	Ontwikkeling bruto uurloon werknemers	Ontwikkeling bruto maandloon werknemers	Typering ontwikkeling	Rang positie na 10 jaar
1	bbl4 ict- en mediabeheer	veel hoger	87%	90%	goed	2
2	bbl3 transport en logistiek	veel hoger	65%	67%	goed	6
3	bbl4 horeca	veel hoger	64%	70%	goed	24
4	bbl4 transport en logistiek	hoger	74%	72%	goed	10
5	bbl4 landbouw en diervverzorging	veel hoger	51%	51%	goed	16
6	bbl3 procestechniek en textiel	ongeveer gelijk	66%	66%	goed	1
7	bbl3 werktuigbouwkunde en metaalbewerking	hoger	61%	60%	goed	13
8	bbl4 secretariële en algemene administratieve dienstverlening	veel hoger	59%	43%	goed	19
9	bbl4 elektro- en installatietechniek	ongeveer gelijk	60%	60%	goed	3
10	bbl3 horeca	hoger	56%	56%	gemiddeld	27
11	bbl4 laboratorium en gezondheidstechniek	hoger	64%	43%	gemiddeld	8
12	bbl3 detailhandel en groothandel	veel hoger	54%	49%	gemiddeld	25
13	bbl3 elektro- en installatietechniek	hoger	55%	55%	gemiddeld	9
14	bbl4 management en ondernemerschap	hoger	56%	52%	gemiddeld	22
15	bbl3 landbouw en diervverzorging	hoger	55%	48%	gemiddeld	18
16	bbl3 tuinbouw en groenvoorziening	hoger	53%	52%	gemiddeld	17
17	bbl3 secretariële dienstverlening	veel hoger	46%	20%	gemiddeld	23
18	bbl3 schoonheids- en haarverzorging	hoger	60%	31%	gemiddeld	26
19	bbl4 werktuigbouwkunde en metaalbewerking	ongeveer gelijk	55%	53%	matig	7
20	bbl4 tuinbouw en groenvoorziening	ongeveer gelijk	51%	46%	matig	11
21	bbl4 verpleegkunde en medische ondersteuning	hoger	52%	21%	matig	5
22	bbl3 verzorgende ig	veel hoger	45%	17%	matig	15
23	bbl3 bouw en infra	hoger	32%	39%	matig	12
24	bbl4 pedagogisch werk	hoger	41%	26%	matig	14
25	bbl3 slagerij, bakkerij, versindustrie	ongeveer gelijk	39%	32%	matig	21
26	bbl4 slagerij, bakkerij, versindustrie	ongeveer gelijk	34%	22%	matig	20
27	bbl4 bouw en infra	ongeveer gelijk	23%	25%	matig	4
	Alle bbl3/bbl4 opleidingstypes	hoger	50%	41%	gemiddeld	

Bron: microdata CBS, bewerkt door SEO Economisch Onderzoek/UWV

Colofon

Uitgave – 26 januari 2021

UWV Afdeling Arbeidsmarktinformatie en -advies

Inlichtingen

Gerald.Ahn@uwv.nl

Nathan.Markus@uwv.nl

Michel.vanSmoorenburg@uwv.nl

Auteurs

Gerald Ahn (UWV)

Paul Bisschop (SEO Economisch Onderzoek)

Nathan Markus (UWV)

Michel van Smoorenburg (UWV)

Jelle Zwetsloot (SEO Economisch Onderzoek)

Volg ons

UWV © 2021

De kennispublicaties van UWV hebben betrekking op vier gebieden. Deze kennen een eigen kleurcodering. Zo kunt u snel zien op welk gebied een publicatie betrekking heeft:

ontwikkelingen in de sociale zekerheid

arbeidsmarkt en arbeidsparticipatie

verder professionaliseren van de dienstverlening

financiële aspecten van de sociale zekerheid

